

det Riksdagen ville besluta ett tillägg till Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864, om nya strafflagens införande, af följande lydelse:

Den, hvilken, utan att förut hafva varit dömd till ansvar för brott, som medför förlust af medborgligt förtroende, blifvit häktad, på grund af sådan angivelse därför någon häktas må, men i det slutliga utslaget från angifvelsen frikändts, må af allmänna medel tilläggas skälig ersättning, som dock ej får understiga Två Riksdaler för hvarje dag som han hållits häktad, med rättighet för Staten att af vederbörande ersättningsbeloppet återsöka.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 23 Januari 1872.

Ola Jönsson.

N:o 60.

*Af Herr **Ola Jönsson**: Derom att Kongl. Förordningen den 14 Maj 1805, rörande klander af annans åtkomst till fast egendom, icke måtte retroaktivt tillämpas.*

Det har städse, såväl inom teorien som lagskipningen, antagits att sådana lagar, som angå rättigheters förvärfvande, icke i allmänhet ega retroaktiv verkan.

Denna grundsats hvilar på det, såsom mig synes, fullgiltiga skälet, att personer, som inrättat sina handlingar i öfverensstämmelse med gällande lag,
 icke

icke derföre att nya lagar stiftas böra drabbas af någon skada, såvida ej lagstiftaren uti bestämda ordalag uttalat, att den nya lagen skall ega tillbakaverkande kraft.

Förut har man i Sverige strängt tillämpat denna grundsats. Sålunda blef t. ex. efter utfärdandet af 1845 års förordning, angående den lika giftorätten, till undvikande af allt missförstånd, i särskild Kungörelse den 6 Oktober 1848 stadgadt, att någon rubbning genom samma lag icke skett i makars rättigheter och skyldigheter i bo uti de äktenskap, hvilka äro ingångna förr än berörda författning blifvit till efterlefnad kungjord.

Emellertid har denna princip, i följd af den utgång, som ett nyligen i Högsta Domstolen afgjordt mål erhållit, blifvit rubbad.

Förhållandena i denna rättegång äro i korthet följande. Ett mål anhängiggjordes år 1865 vid en Häradsrätt i Skåne, angående eganderätten till ett hemman. Det visade sig under målets behandling att kärandernas förfäder alltifrån år 1664 besutit omstämda hemman, derå de nämnda år samt åren 1700 och 1747 erhållit fastebref samt att de icke genom någon handling afhändt sig eganderätten. Svaranden kunde ej ådagalägga, att han eller någon af hans fångesmän lagligen förvärfvat sig eganderätten af kärandernas förfäder. Häradsrätten ogillade icke destomindre käromålet på grund deraf att den i Kongl. Förklaringen den 14 Maj 1805 stadgade tid för talans anställande ej blifvit iakttagen. Hofrätten ansåg deremot samma Kongl. Förklaring icke ega tillämpning i detta mål och dömde svaranden att till käranderna afträda hemmanet. Högsta Domstolen upphäfde Hofrättens dom och ogillade käromålet hufvudsakligen på de skäl, som legat till grund för Häradsrättens beslut, nemligen att efter en af kärandernas förfäders år 1783 timade död, någon af hans arfvingar eller rättsinnehafvare ej förrän år 1865 fört talan om klander å svarandens eller hans fångesmäns åtkomst å berörda hemman. Från detta beslut var likväl en af Högsta Domstolens ledamöter skiljaktig och instämde hufvudsakligen i Hofrättens dom.

Såludes hafva i detta mål käranderna förlorat eganderätten till ett hemman, hvilket i omkring 200 år egts och besutits af deras förfäder, hvilka aldrig till svarandens fångesmän afstått eganderätten, och har svaranden endast kunnat återopa ett efter en af hans fångesmän år 1778 upprättadt arfskifte, om hvars tillkomst kärandernas förfäder antagligen aldrig egt kännedom, samt käranderna sjelfva troligen först under rättegången fått reda på; men såsom ofvan nämnt är, alldenstund hvarken käranderna eller deras förfäder, inom 20 år efter året 1783, d. v. s. 1803, fullgjort hvad som stadgades i en lag, hvilken först utkom år 1805, hafva de blifvit dömda eganderätten till ifrågavarande hemman förlustige; och detta oaktadt, innan denna lag, gifven af en

envåldsregent utan Riksdagens hörande, utkom, 10 Kap. 1 § Jorda-balken stadgade att om någon olagligen tillagnade sig annans fastighet vore sådant ogildt, äfven om uppbud och fasta derå kommit; hvadan alltså någon viss tid för sådan talans anställande icke var före år 1805 stadgad.

Det låter tänka sig att Högsta Domstolen äfven tolkat 1805 års förordning på det sätt, att talan bort anställas inom 20 år efter det denna lag utkom, d. v. s. år 1825, men äfven en sådan tolkning torde strida emot förut i teori och praxis antagna grunder.

Skulle det skäl, hvarpå Högsta Domstolen i nu nämnda fall förnämligast grundat sin dom, betraktas som prejudikat, så måste härigenom en svår kränkning tillfogas den moraliska känslan. På sådant sätt vore det en gång för alla afskuret för efterkommande efter de personer, hvilka innan 1805 års förordning utkom blifvit på olagligt sätt afhända eganderätten till sin jord, att genom domstolarnes medverkan återvinna densamma, och sålunda vore alla de orättvisor af denna art, hvilka under det föregående seklet egde rum, efter hvad till och med en ledamot af Högsta Domstolen i flera utgifna skrifter tydligen antydt, numera oåtkomliga.

I anledning af dessa skäl finner jag mig manad att härmed föreslå, att en så lydande lag må utfärdas:

Hvad genom Kongl. Förklaringen den 14 Maj 1805 blifvit stadgad, angående tid för den, som klander å annans åtkomst till fast egendom anställa vill, skall icke ega tillämpning på de rättsförhållanden, hvilka uppkommit innan nämnda förordning blef till efterrättelse kungjord.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 25 Januari 1872.

Ola Jönsson.